

Козаченко Д.М., здобувач вищої освіти
СВО бакалавр ОПІ Облік і оподаткування,
Науковий керівник – **Мардус Н.Ю.**, д.е.н, доцент,
професор кафедри обліку та фінансів,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Найсуттєвішим показником, що характеризує фінансовий стан підприємства і сприяє ефективному використанню всіх його наявних ресурсів, є власний капітал. Тому питання його формування, використання та управління мають важливе значення в управлінні діяльністю підприємств, також можна додати, що власний капітал є основою стійкого росту та фінансової стійкості. Інформація про власний капітал є підґрунтям для аналітичних прогнозів щодо майбутнього розвитку підприємства. Таким чином, вагомим завданням будь-якого підприємства є зростання власного капіталу.

Власний капітал є основним, початковим та умовно безстроковим джерелом погашення збитків підприємства, його величина є важливою економічною категорією, яка характеризує, з одного боку, ступінь фінансової самостійності, а з іншого – платоспроможність підприємства [1].

Обліково-аналітичне забезпечення обліку формування і змін власного капіталу на підприємствах сприяє підвищенню повноти та достовірності інформації, що відображається у фінансовій звітності, створює інформаційну базу щодо аналізу змін власного капіталу і дозволяє користувачам фінансової звітності приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення [2]. Тому на сучасному етапі питання щодо удосконалення обліку, аналізу і аудиту щодо формування і змін власного капіталу є дуже актуальним.

Під капіталом підприємства слід розуміти сукупність власних та позикових фінансових ресурсів, які є в розпорядженні підприємства, за рахунок яких фінансуються матеріальні та нематеріальні ресурси суб'єкта господарювання під час здійснення різних видів діяльності з метою реалізації головної цілі підприємства [3]. Тому, актуальність дослідження даного питання підтверджується ще і фактом, що власний капітал, як частка капіталу підприємства, забезпечує інтереси власників підприємства та є важливим індикатором ефективності діяльності підприємства та інструментом управління фінансовим станом суб'єкта господарювання.

За результатами аналізу структури капіталу підприємств України спостерігаємо, що за період 2016-2020 роки зріс розмір показників капіталу підприємств у динаміці на 27% у 2020 році в порівнянні з 2016 роком, що вказує на розширення і прибутковість діяльності вітчизняних підприємств. Причому, спостерігаємо зростання позичкового капіталу у 2020 році на 23,8%, а власного капіталу відповідно на 36,6%.

З аналізу структури капіталу підприємств України встановлено, що за період з 2016 року по 2020 рік, у складі капіталу вітчизняних підприємств

найбільший обсяг мав позиковий капітал, що є негативною тенденцією, оскільки така ситуація свідчить про залежність суб'єктів господарювання від позикових ресурсів. Проблеми дефіциту власного капіталу мають негативний вплив на впливає на фінансовий стан та рівень фінансової незалежності суб'єктів господарювання, платоспроможність та ефективність функціонування вітчизняних підприємств, тому, і досі, питання формування і зміни власного капіталу в обліку, аналізі і аудиті (контролі) є актуальними і потребують подальшого дослідження.

Основним інформаційним джерелом, де акумулюється та узагальнюється необхідна інформація, є бухгалтерський облік та фінансова звітність підприємства, яка, в свою чергу, є джерелом інформації для потреб аналізу і аудиту. Тому, на сьогодні, для підприємств виняткове значення мають удосконалення обліку, аудиту та аналізу власного капіталу, неупереджене відображення цієї інформації у фінансовій звітності для потреб, як внутрішніх користувачів, від яких залежить прийняття обґрунтованих управлінських рішень, та і зовнішніх.

За результатами аналізу стану сучасних наукових досліджень щодо обліку, аудиту та аналізу власного капіталу підприємства встановлено, проблематика власного капіталу з позиції обліку і аудиту (внутрішнього контролю) складає приблизно 65% та аналізу 35% відповідно, що в результаті дали змогу окреслити проблемні питання, а саме, що власний капітал розглядається науковцями з точки зору ресурсного, майнового забезпечення і структурного характеру, що розкривається через активи. Ця тема залишається дискусійною, актуальною і перспективною, чим і підтверджено доцільність її подальшого дослідження і розуміння поняття «власний капітал» в обліку, аудиті та аналізі.

Встановлено, що підходи до тлумачення поняття «власний капітал» в науковому просторі відбувається в бухгалтерському аспекті, де власний капітал визначається як фактична чиста вартість підприємства, що включає вкладений його засновникам капітал у розмірі вартості активів та інвестований капітал у підприємство, а також прибутком, інвестиціями для капітальних вкладень, резервами майбутніх витрат і ризиків.

За економічним аспектом, роль власного капіталу полягає в забезпеченні підприємства власними фінансовими ресурсами, де власний капітал є головним джерелом фінансового забезпечення діяльності підприємств. Іншими словами, власний капітал в економічному аспекті розглядається, як загальна вартість засобів підприємства, які належать йому і використовуються ним для формування певної частини активів підприємства і створюють додаткової вартості, яка полягає в забезпеченні підприємства власними коштами і залученими коштами (інвестиціями) для здійснення ефективної господарської діяльності.

Основними завданнями організації обліку власного капіталу є: забезпечення обліку даних та узагальнення інформації про стан і рух власного

капіталу; контроль за правильністю і законністю формування власного капіталу; своєчасне, повне, правильне відображення розміру і всіх змін власного капіталу; контроль за раціональним розподілом прибутку за відповідними фондами; організація аналітичного обліку на рахунках власного капіталу для своєчасного отримання достовірної інформації; правильне відображення в реєстрах обліку і звітності операцій з власним капіталом [4].

Формування власного капіталу та фінансово-господарські операції, що впливають на його розмір, становлять не тільки сутність фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, а й його конкурентоспроможність та подальший розвиток. Уся інформація щодо стану та змін у складі власного капіталу підприємств відображається у Звіті про власний капітал, що складається за формою, затвердженою НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5, 6].

Таким чином, організація бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу власного капіталу підприємства здійснюється у відповідності до основних вимог організації цих процесів та з метою забезпечення внутрішніх і зовнішніх користувачів достовірною, повною і неупередженою інформацією, що розкривається у фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. Олійник І. В. Власний капітал як фінансове джерело функціонування підприємства. *Вісник податкової служби України*. 2013. № 65. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/studconf/387.pdf>.
2. Люта О.В., Галич О.О., Пігуль Є.І. Аналіз ефективності формування та використання капіталу вітчизняних підприємств. *Інфраструктура ринку*, Вип.25, 2018. С. 353-357.
3. Мардус Н. Ю., Брік С. В. Аспекти організації обліку і фінансової звітності *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2014. Вип. 9, ч. 6. С. 219-222.
4. Сидоренко Л.О., Кулінько О. І. Сутність та завдання облік власного капіталу. Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю: *Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по спеціальностям*. Вип 7, 2019 р. Полтава : ПДАА, 2019. 132 с.
5. Мардус Н. Ю., Корсунова К. Ю. Сутність фінансових результатів підприємства і визначення їх місця у обліку, аудиті та аналізі. *Інноваційно-інвестиційне забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України : кол. монографія / ред. О. В. Манойленко. Х. : НТУ "ХП", 2017. Р. 1. С. 29-37.*
6. Мардус Н. Ю. Правові засади аудиту фінансової звітності. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я = Information technologies: science, engineering, technology, education, health : тези доп. 29-ї міжнар. наук.-практ. конф. MicroCAD–2021, [18-20 травня 2021 р.] : у 5 ч. Ч. 3 / ред. Є. І. Сокол. Харків : Планета-Прінт, 2021. С. 134.*

